

Betänkandet (SOU 2025:52) ”Stärkt insyn i politiska processer” (Ju2025/0117)

Tidningsutgivarna (TU) har getts tillfälle att yttra sig över rubricerat betänkande och får lämna följande synpunkter. TU avgränsar sitt yttrande till den föreslagna lagen om insyn i kommunikation med syfte att påverka politiska beslut.

Övergripande synpunkter

TU ser i grunden positivt på införandet av ett insyns- eller transparensregister. Vi har i Sverige sedan lång tid tillbaka en tradition av öppenhet genom offentlighetsprincipen och vet att insyn främjar demokratin och tilltron till det politiska systemet samt motverkar korruption och otillbörliga ageranden.

Påverkansarbete, lobbying, omfattas dock inte direkt av offentlighetsprincipen och förutsätter därför en viss reglering för att dokumenteras.

Den föreslagna lagen

TU är emellertid kritisk till den föreslagna lagen.

I betänkandet diskuteras förslagets förhållande till grundläggande fri- och rättigheter. Enligt TU:s mening går det inte att komma ifrån att det här finns konfliktytor i förhållande till framför allt yttrande- och informationsfriheten. TU anser, i det perspektivet, att frågan är problematisk, d v s är inskränkningarna av sådant slag att de kan anses godtagbara i ett demokratiskt samhälle? Enligt TU:s mening är i vart fall utredningens ganska så kategoriska slutsatser inte övertygande.

I betänkandet undantas kontakt med politisk beslutsfattare eller medarbetare till politisk beslutsfattare för journalistiska ändamål från det föreslagna regelverket. Utredningen anser dock att detta inte särskilt behöver anges i lagtexten. Det må i och för sig vara riktigt att en journalistisk verksamhet faller utanför område för de kontakter som omfattas av regelverket. TU anser dock, för tydlighets skull, att en uttrycklig reglering som klargör detta bör övervägas.

Den föreslagna lagens konstruktion och ansvarsfördelning lägger ansvaret för att lämna uppgifter om påverkanskommunikation på aktörerna som vill påverka politiska beslut – inte den politiske beslutsfattaren.

TU:s uppfattning är den motsatta, vilket TU anser att det som utredningen anför (s 556 ff) också talar för.

Den administrativa bördan för den enskilde som har att dokumentera kontakter – ”oavsett form” - och flera gånger om året (§§ 7-8) redovisa detta till tillsynsmyndigheten, får här ställas mot belastningen för den politiske beslutsfattaren. TU förstår att en enskild beslutsfattare kan få många kontakter. I fråga om besök, så registreras dessa dock ändå, inkommande och upprättade handlingar ska diarieföras och övriga kontakter ska dokumenteras genom en tjänsteanteckning. Det borde därför finnas förutsättningar att på ett helt annat sätt än för den enskilde lägga dokumentationsansvaret på beslutsfattaren.

TU konstaterar också att detta är den ordning för transparens som gäller inom EU-institutionerna och som synes fungera väl.

Av ovanstående skäl avstyrker TU utredningens förslag till lag om insyn i kommunikation med syfte att påverka politiska beslut. Som ovan angetts är dock TU i grunden positiv till ett införande av ett insyns- eller transparensregister som utformas med EU-institutionernas ”öppenhetsregister” som förebild.

Stockholm den 23 september 2025

TU

Johan Taubert
VD

Per Hultengård
Jurist